

Referat (Organizmi v naravnem in umetnem okolju)- sesalci

Sesalci (znanstveno ime Mammalia) so najvišje razviti razred vretenčarjev in s tem tudi najbolj razvite živali. Na svetu obstaja več kot 4000 tisoč vrst sesalcev. So neposredni potomci plazilcev, njihov izvor sega že v trias, in so najvišje razvito živalsko deblo. Od ostalih živali se najbolj ločijo po tem, da imajo samice mlečne žleze, ki izločajo mleko, s katerim hranijo mladiče. Imajo štiri prekatno srce in so toplokrvni.

Sesalce delimo na tri skupine, ki se ločijo po tem kje in kako se zarodek razvija:

- na **Stokovce (Monotremata)**,
- na **Vrečarje (Marsupialia)**,
- na **Višje sesalce (Eutheria)**,

Življenjski prostor:

Danes poseljujejo sesalci skoraj celotno površje Zemlje, le notranjost Antarktike je brez njih. Živijo v vseh mogočih habitatih, od ekvatorialnega deževnega gozda, do savan, step, brezvodnih puščav, sredozemskih zimzelenih gozdov, listopadnih, mešanih in iglastih gozdov, do tundre ter celo večnega snega in ledu. Srečamo jih ob vseh vodah, od majhnih potokov in mlak, do velikih rek, obalnega morja in odprtih svetovnih morij. Nekateri sesalci dobro plezajo po drevju ali skalah, se izredno hitro gibljejo po odprtih terenih ali se spretno plazijo po gosti podrasti. Nekateri sesalci so se privadili živeti skupaj s človekom, še enim sesalcem, ki pa je med vsem svojim sorodstvom najuspešnejši in najprilagodljivejši.

Vodni sesalci:

Tri skupine sesalcev so se prilagodile življenju v vodi - kiti, plavutonožci in morske krave. Zanje je značilno hidrodinamično telo, pod vodo pa lahko vzdržijo dolgo časa. Kljub temu morajo priti na površino po zrak.

Gibanje:

Sesalci živijo v različnih okoljih in so razvili tudi raznovrstne oblike gibanja. Najpogostejša je štirinožna hoja, medtem ko je dvonožno premikanje redkejše. Glede na to kako se gibljejo jih lahko razvrstimo v tri skupine:

- leteči sesalec
- kopenski sesalec,
- vodni sesalec.

Telesna zgradba:

Njihove osnovne značilnosti so:

- mati koti žive mladiče
- mladiči sesajo mleko pri materi
- imajo stalno telesno temperaturo
- koža je pokrita z dlako
- imajo štiri prekatno srce
- imajo sklenjen krvni obtok skozi jetra

Lobanja plazilcev je sestavljena iz velikega števila kosti, ki so med seboj precej ohlapno povezane. Pri sesalcih začno nekatere kosti izginjati, preostale pa se združijo v močno pokostenelo lobanjo.

Sesalci se od drugih vretenčarjev razlikujejo po zgradbi lobanje. Spodnja čeljustnica se pripenja neposredno na lobanjo, medtem ko imajo drugi vretenčarji vmes še najmanj eno kost. Za sesalce je značilno tudi specializirano zobovje. Razlikujemo tri vrste zob:

-Sekalce

-podočnjake

-kočnike (meljake in predmeljake).

Velikost in oblika posameznih zob je odvisna od vrste prehrane. Obe čeljusti omogočata s takšnim zobovjem učinkovito mehansko obdelavo hrane, s tem pa njeno boljšo izrabo.

Dlaka:

Sesalci so evolucijsko gledano, zelo blizu plazilcem, vendar so v razvoju naredili nekaj pomembnih korakov, ki jim dajejo v boju za obstanek številne prednosti. Luske plazilcev je pri sesalcih zamenjala dlaka, ki učinkoviteje varuje telo pred oddajanjem toplote.

Sesalci so edine živali, porasle z dlako. Dlako tvori tulec odmrlih celic, ki je okrepljen s posebno beljakovino - keratinom. Dlaka je lahko tudi v obliki:

-srsti (brkov) (ježevec),

-bodice (jež),

-rogov (nosorog).

Dlaka, ki sestavlja kožuh je iz mehke podlanke in daljših krovnih dlak.

Podlanka zadržuje toploto, krovne dlake pa varujejo kožo in podlanko.

Pogosto je barva dlake varovalna. Srsti pa imajo tudi čutno vlogo.

Dihanje:

Sesalci dihajo z pljuči, vidni sesalci morajo zato vsakih nekaj časa na površje po zrak.

Prehranjevanje:

Za vzdrževanje stalne telesne temperature je potrebno veliko energije, ki jo sesalcem zagotovi izdatna hrana. Mesojedi plenijo (zveri in žužkojedi), rastlinojedi pa se hranijo z rastlinami. Vsejedi uživajo rastlinsko in živalsko hrano.

Razmnoževanje:

Kot sem že na začetku omenila sesalce delimo na tri skupine glede na razmnoževanje:

-Stokovci, kamor uvrščamo kljunaša in kljunate ježke, ležejo jajca.

-Vrečarji kotijo žive mladiče, vendar še nimajo prave posteljice. Mladiči so precej nebogljeni in pri nekaterih vrečarjih preživijo zgodnje obdobje v kožnati vreči, ki je na zunanji strani telesa.

-Višji sesalci kotijo žive mladiče. Zarodek se razvija v maternici.

Ko se mladič skoti, ga mati še nekaj časa hrani z mlekom, izločkom posebnih mlečnih žlez. Število mladičev v leglu niha med posameznimi vrstami. Brednost traja od 12 dni do 22 mesecev.

Posebnosti:

Zimsko spanje-Mnogi sesalci v hladnem letnem času varčujejo z energijo, tako da zapadejo v zimsko spanje. Telesna temperatura in presnova se jim močno znižata. V takšnem stanju se postijo, živijo pa na račun nakopičenih maščobnih zalog. Večji sesalci (medved) ne pozna pravega zimskega spanja, saj ostaja njihova telesna temperatura visoka in se zato tudi hitro prebudijo.

Razum-Veliki možgani so se pri sesalcih izredno razvili. Najbolj se je povečala skorja velikih možganov, v kateri so asociacijska središča. Veliki možgani so postali središče nadzora nad vsem organizmom. Vedenje sesalcev je bilo zato vse manj stereotipno, vse večjo vlogo pa je prevzemalo učenje.

Družbeni odnosi-Sesalci se sporazumevajo z vonjalnimi sporočili, ki jih izločajo iz žlez. Sporazumevajo se tudi z dotiki, zapletena sporočila pa si izmenjujejo tudi z glasovi. Vključevanje v skupnost se začne že ob rojstvu. Nekateri sesalci pridejo v stik z vrtniki samo med parjenjem in ob vzreji zaroda, številni pa se družijo včasne ali trajne skupnosti.

Uvrstitev:

Kraljestvo: Animalia (živali)

Deblo: Chordata (strunarji)

Poddeblo: Vertebrata (vretenčarji)

Razred: Mammalia (sesalci)

Predstavniki:

Stokovci-Kljunaši in kljunati ježki

Vrečarji-Kenguru

Višji sesalci-Žužkojedi, Netopirji, Zajci, Glodalci, Kiti, Zveri, Plavutonožci in Parkljarji, Trobčarji in Prvaki.

V čast mi je bilo imeti referat o sesalcih saj so, smo najrazvitejša vrsta živali ter inteligentne in zanimive živali.

Literatura:

Internet-Wikipedija, učbenik